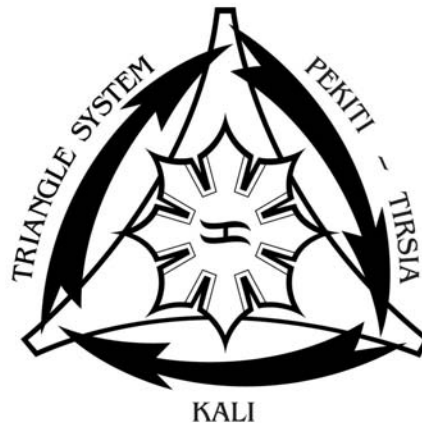

Lajiesittelyssä Pekiti-Tirsia Kali

Teksti: Marko Ronkainen

Kuvat: Jussi Mattila

Filippiiniläisten lajien ja Pekiti-Tirsia Kalin historiaa

Pekiti-Tirsia Kali on filippiiniläinen taistelutaito, joka on peräisin Negrosilta, Visayan saaristosta, joka muodostaa keskiosan Filippiineistä pohjoisen Luzonin ja eteläisen Mindanaon välissä.

Alue on perinteisesti ollut pienten valtakuntien lukuisille saarille pirstoutunut hajanainen alue, jossa on käyty paljon sotia ja taisteluita. Oman lisänsä tähän toivat portugalilaisen Fernão Magalhãesin (Ferdinand Magellan) johdolla saapuneet espanjalaiset valloittajat, jotka 1521 valtasivat alueen Espanjan kruunulle. Vaikka paikallinen päällikkö Lapu-Lapu joukkoineen voittikin taistelussa espanjalaiset ja Magalhães itse sai surmansa, espanjalaiset palasivat myöhemmin isommalla joukolla ja ovelampina, ja ottivat lopulta alueen haltuunsa Mindanaoa lukuun ottamatta. Yli kolmesataavuotisen miehityksen aikana asukkaat nousivat vastarintaan ja kapinoivat useita kertoja. Taistelutaitojen historiasta alueella ajalta ennen espanjalaisten tuloa on useita teorioita, ja

vaikka arkeologisten ja antropologisten todisteiden valossa ei voidakaan todeta mitään varmaa, paikalliset asukkaat pitävät selvänä että taistelutaitoja on harjoitettu alueella jo ikimuistoisista ajoista. Erään uskomuksen mukaan taistelutaidot toivat mukanaan Panayn saarelle Borneosta paenneet kymmenen datua (päällikköä), jotka perustivat saarelle taistelutaitojen koulun nimeltään Bothoan. Tätä taitoa kutsuttiin useilla eri nimillä eri aluilla: kaliradman, pagkalikali, kalirongan... Erään uskomuksen mukaan nimi "kali" tulisi näistä vanhoista nimistä. Toisen teorian mukaan se olisi saanut nimensä Kalimantanin saaresta, alueesta jolta kymmenen datua olisivat tulleet. Kolmas teoria pitää nimen alkuperänä aaltoteräistä miekkaa, joka tunnetaan Visayan saaristossa nimellä kalis. Muualla sen nimi on kris tai keris. Espanjalaisten aikana taistelutaidot vähitellen kiellettiin, mutta niitä harjoitettiin salaa jesuiittapappien aloitteesta syntyneissä tansseissa, joissa kuvattiin taisteluita. Näissä tansseissa tanssijoiden asuista käytettiin nimitystä "arnes", eli valjaat. Tästä tuli nimi arnis, jota myöhemmin kutsuttiin myös nimellä arnis de mano, jonka voisi kääntää vaikka "käden haarniska". Useimmat filippiiniläiset tuntevat lajit tällä nimellä. Toinen tunnettu nimi on escrima, joka tulee todennäköisesti espanjan kielen miekkailua tarkoittavasta sanasta "esgrima". Monet varhaiset tekstit joissa lajeja kuvataan, puhuvatkin "miekkailusta". Lopulta Espanja myi Filippiinit USA:lle kolmella dollarilla per henkilö, tämän tapahtuman kunniaksi itsenäisyyspäivää (Araw ng Kalayaan) vietetään 12.6.1898. Lopullisen itsenäisyytensä maa sai 4.7.1946. Filippiiniläisiä taistelutaitoja käytettiin menestyksekkäästi niin espanjalaisia, amerikkalaisia kuin lopulta II maailmansodassa japanilaisiakin vastaan. Sodan jälkeen taistelutaidot kokivat uuden elpymisen ja 1960- ja -70-lukujen taitteessa niiden tie maailmalle alkoi USA:sta. Tänä päivänä ne ovat tunnettuja, mutta edelleen suhteellisen pienen harrastajajoukon harrastamia ympäri maailmaa. Suomessa on harrastettu niitä hieman yli neljännesvuosisadan.

Pekiti-Tirsia on Tortalin perheen oma taistelutaito, jonka juuret johtavat vuoteen 1897 jolloin tyyliuunnan perusti Norberto Tortal. Norberto Tortalilta tyyli siirtyi hänen pojalleen Segundino Tortalille, joka vuorostaan opetti tyyliä viidelle pojalleen, jotka olivat Pedoirco, Francisco, Theodorio, Balbino ja Conrado Tortal. Juuri he loivat perustan Pekiti-Tirsian tekniikkavalikoimalle kiertelemällä lähisaarilla ja testaamalla taitojaan paikallisia mestareita vastaan, kokoontumalla sitten jälleen vertaamaan löytämiään tekniikoita ja keräämään niistä toimivimmat, sekä kehittämään niihin vastatekniikoita ja vastatekniikoiden vastatekniikoita. Nykyisen suurmestarin (Grand Tuhon), Leo(poldo) Tortal Gaje Juniorin isoisä, Conrado Tortal otti hänet asumaan luokseen tämän äidin kuoltua synnytyksessä ja alkoi opettamaan hänelle perheen taistelutaitoja tämän ollessa kuusivuotias. Harjoittelu alkoi todellakin perusteista, eli jalkatyöstä, jota harjoiteltiin aluksi huteran pöydän päällä, sitten astumalla kookospähkinän puoliskolta toiselle, jolloin vain yhden jalan sai alas kerrallaan ja jalkatyön piti olla nopeaa jotta tasapaino säilyisi. Conrado Tortalin kuollessa hän nimesi pojanpoikansa perheen taistelutaidon perijäksi ja suurmestariksi. Aikanaan

suurmestari Gaje muutti Marcosin hallinnon aikana monien muiden filippiiniläisten tavoin USA:han, jossa hän ennen pitkää alkoi opettaa perheensä taistelutaitoa nimellä Pekiti-Tirsia Arnis vuonna 1972. Myöhemmin hän muutti nimen Pekiti-Tirsia Kaliksi jotta se muistuttaisi paremmin taistelutaitojen historiasta Filippiineillä. Pekiti-Tirsia Kali on edelleen kehittyvä taistelutaito, jossa tekniikoita testataan ja koetellaan jatkuvasti, mukaan kelpaavat vain toimivat tekniikat. Nykyisin katto-organisaationa toimii Pekiti-Tirsia Global Organization ja sen alainen Pekiti-Tirsia Europe. Suurmestari Gajen nykyinen asuinpaikka on taas Filippiineillä, Bacolod City Negrosin saarella. Pekiti-Tirsia on Filippiinien merijalkaväen Force Recon –tiedustelujoukkojen virallisessa koulutusohjelmassa. Lisäksi mm. USA:n merijalkaväen joukoille pidetään siitä koulutuksia, sekä useille eri viranomaisille (poliisit ja vastaavat) mm. USA:ssa ja Filippiineillä).

Tekniikoista

Pekiti tarkoittaa "lähellä" tai "lähietäisyyttä" ja tirsia (kantasana "tercia") kolmasosaa. Tyyllisuunta on lähtökohtaisesti lähitaistelutyylä, eli tekniikoiden opettelu alkaa lähietäisyydestä. Filippiiniläisissä lajeissa on perinteisesti kolme etäisyyttä, largo, medio ja corto, ja ne ovat kaikki mukana myös Pekiti-Tirsia Kalissa. Pekiti-Tirsiassa on viisi pääkategoriaa:

- Solo - yksi keppi, miekka, keihäs tai muu yhden käden ase
- Doble - kaksi keppiä, miekkaa, tai muuta samanlaista asetta
- Espada y Daga - miekka ja veitsi, tai muu pitkän ja lyhyen aseiden yhdistelmä
- Daga (y Daga) - yksi tai kaksi veistä (yhden veitsen tekniikassa myös vapaa käsi katsotaan aseeksi)
- Mano y Mano - aseettomat tekniikat, tai "body weapons", kaikki ruumiinosat joita voi käyttää aseena

Perustana ovat veitsitekniikat, joista Pekiti-Tirsia on tullut kuuluisaksi. Jalkatyö perustuu muiden visayalaisten tyyllisuuntien tavoin kolmion muotoisiin askelkuvioihin ja niiden variaatioihin, perustana kolmio ja käänteinen kolmio (forward triangle ja reverse triangle), sekä sivuaskel (side step), jota käytetään esimerkiksi veitsen sivuun ohjaamisessa (knife tapping), joka on yksi Pekiti-

Tirsian perustaidoista. Toinen peruseriaate on 3 x 3, eli kolme etäisyyttä, kolme tasoa, kolme vastustajaa:

- 1) kolme etäisyyttä, aloitetaan lähietäisyydestä, koska se on vaikein hallita, sen jälkeen keskietäisyys ja pitkä etäisyys eivät juuri tuota vaikeuksia
- 2) kolme tasoa, hyökkäys, vastatekniikka ja vastatekniikan vastatekniikka, vanha viisaus filippiiniläisten lajien opetuksessa on: "älä opeta mitään mihin et tiedä vastatekniikkaa", Pekiti-Tirsiassa tämä on viety vielä askelta pidemmälle, vastatekniikkaan pitää myös olla vastatekniikka -- tätä voi tietysti iteroida loputtomiin: vastatekniikan vastatekniikalle on oma vastatekniikkansa, jne.
- 3) opetetaan kohtaamaan ainakin kolme vastustajaa kerrallaan, mikä kehittää mm. arviointikykyä ja nopeutta (ei saa tuhlata liikaa aikaa yhteen vastustajaan)

Tekniikoiden oppimisessa on kolme tasoa: opi, ymmärrä ja analysoi, tai suurmestari Gajen sanoin: "Ensin opit, sitten ymmärrät, sitten ymmärrät MIKSI ymmärrät". Eli jokainen tekniikka pitää ensin oppia, sitten hallita ja lopulta tuntea niiden anatomia, hyvät ja heikot puolet, vastatekniikat ja vastatekniikan vastatekniikat. Harjoittelussa aloitetaan perusasteleista ja neljästä peruslyönnistä variaatioineen (esim. vastakkaislyönnit, eli reverse-lyönnit). Veitsen ohjaus (knife tapping) tulee mukaan melko pian. Erilaisia pariharjoituksia on runsaasti. Tyypilliseen filippiiniläisten lajien tapaan aseettomat tekniikat tulevat vasta aseellisten jälkeen. Peruskurssilla pyritään saamaan lyönteihin voimaa, voimakas lyönti lähtee niin että keppi pitää kunnon äänen joka iskulla jo ilmaa halkoessaan, saati sitten osuessaan.

Pekiti-Tirsia Kali Suomessa

Suomessa ensimmäinen Pekiti-Tirsia Kali -leiri järjestettiin Turussa 1997, minkä jälkeen harjoittelu on jatkunut pienemmissä porukoissa enemmän tai vähemmän itsenäisesti ja leireille ja seminaareihin osallistuen. Tällä hetkellä seuratasolla Pekiti-Tirsiaa voi harjoitella Helsingissä (Pekiti-Tirsia Helsinki) Helsingin Itsepuolustuskoulussa, jossa tällä hetkellä parikymmentä treenaajaa yhteensä Kontulassa ja Töölön kisahallilla, muualla maassa ehkä 40-50 henkeä (Turku, Vihti, Vaasa ja Jyväskylä). Pekiti-Tirsia Helsinki järjesti keväällä (23. - 24.4.2005) leirin, jossa kouluttajana oli Pekiti-Tirsia Europen päävalmentaja Maginoo Mandala Uli Weidle (Maginoo Mandala on Pekiti-Tirsian arvoasteikossa kolmas Grand Tuhonin ja Mandala Tuhonin jälkeen).

Ehdottomasti osallistumisen arvoinen tapahtuma, kiinnostivat sitten filippiiniläiset lajit, Pekiti-Tirsia erityisesti tai taistelulajit yleensä.

Linkejä, lisätietoa:

Pekiti-Tirsia Kali Helsinki:
<http://www.pekiti-tirsia.fi/>

Pekiti-Tirsia Kali European Organization:
<http://www.pekiti-tirsia.net/>

Pekiti-Tirsia Global Organization:
<http://www.pt-go.com/>

Helsingin Itsepuolustuskoulu:
<http://www.helsinginitsepuolustuskoulu.fi/>

Budokan Vaasa:
<http://www.budokan.fi/>

Potku.net foorumi:
<http://www.potku.net/forum/>